

Photo: Fairtrade / Sean Hawkey

Tarneahela hilisemate etappide ettevõtjate ja kaupleja kohustused (Downstream Operator & Trader)

FAIRTRADE

Kaasrahanud Euroopa Liit

Mikro-, väike- ja keskmise suurusega ning suurtele kauplejatele ja ettevõtjatele

Viimati uuendatud: 16.04.2026

Juhendmaterjal is antakse lühiülevaade EUDRi alusel tarneahela hilisema etapi ettevõtjate või kauplejatena tegutsejatele. Lisaks selgitatakse peamisi hoolsuskohustuse täitmise, jälgitavuse ja dokumentatsiooniga seotud kohustusi. Dokumendi eesmärk on toetada VKEdest kauplejaid ja ettevõtjaid proportsionaalsete meetmete mõistmisel ja rakendamisel, et tagada nõuetele vastavus **kakao ja kohvi tarneahelates**.

1 Tarneahela hilisema etapi ettevõtjad ja kauplejad

Määruse (EL) nr 2023/1115 (muudetud 2025. aastal) artiklite 4 ja 5 kohaselt on põhirollid määratletud järgmiselt

- **Ettevõtja, käitleja (Operator)** – füüsiline või juriidiline isik, kes äritegevuse käigus toob asjaomased tooted turule või ekspordib neid v.a tarneahela hilisema etapi ettevõtja; (EUDRi artikkel 4/**EST keeles artikkel 2?!**).
- **Kauplejad ja tarneahela hilisema etapi ettevõtjad (Traders and Downstream Operators)** – majandustegevuses osaleja, kes müüb või teeb turul kättesaadavaks tooteid, mis on juba ELi turul, kuid kes **ei lase** toodet ise esmakordselt turule. Traditsiooniliselt on kauplejal vähem kohustusi kui ettevõtjal, kuid neil lasub endiselt kohustus tagada jälgitavus ja määrusele vastavus (EUDRi artikkel 5).

Esmane hoolsuskohustus jääb ettevõtjale, kes toote Euroopa Liidu turule toob, vähendades seeläbi dubleerivaid vastavuskohustusi tarneahela järgmiste etappide ettevõtjatele. Määrus eristab kohustusi esmase ettevõtja ja tarneahela hilisemate etappide ettevõtjate vahel.

2 Esimene tarneahela hilisema etapi ettevõtja/kaupleja

Kui tarneahela osaleja võtab esmakordselt vastu ELi turule juba lastud tooteid, saab temast nende toodete esimene tarneahela hilisema etapi ettevõtja või kaupleja.

→ Kohustused

- Säilitada tarneahela varasema etapi ettevõtja esitatud HTD (E. DDS) viitenumbreid või lihtsustatud deklaratsiooni tunnuskoodid (EUDRi artikli 5 lõige 3).
- Säilitada tarnijate ja klientide teave jälgitavuse tagamiseks.
- Säilitada kõiki asjakohaseid dokumente min. 5 aastat. Arhiivi pidamine on oluline, et pädevate asutuste kontrollide käigus töendeid esitada (EUDRi artikkel 5 lõige 4).
- Tagada selgus selle kohta, milline tarneahela varasema etapi ettevõtja esitas esialgse HTD/DDSi (EUDR artikkel 5 lõige 3).

→Uue riskiteabe käsitlemine

- Kui usaldusväärne teave viitab sellele, et tooted ei pruugi nõuetele vastata (nt hilised geolokatsiooni probleemid, uued tõendid raadamise kohta), peavad tarneahela hilisema etapi ettevõtjad teavitama sellest viivitamatult nende liikmesriikide pädevatele asutustele, kus nad kavatsevad asjaomast toodet turule lasta või turul kättesaadavaks teha või kust nad kavatsevad asjaomast toodet ekspordida; ja oma kaubanduspartneri (EUDRi artikli 5 lõige 6).

3 Edasine tarneahela hilisema etapi ettevõtja/kaupleja

Ei pea üldjuhul uuesti läbi viima täielikku hoolsuskohustuse menetlust, kui toote suhtes on varasemas tarneahela etapis hoolsuskohustust juba rakendatud, aga peavad:

→ säilitama tarnijate ja klientide täpseid andmeid:

mis võimaldavad tuvastada otsesed tarneahela varasema etapi allikad ja hilisema etapi kliendid (EUDRI artikli 5 lõige 3)

→ hoolsuskohustusele tuginema:

edasised tarneahela hilisema etapi osalejad ei pea koguma ega esitama HTD-sid/DDSe.

4 HS-koodi muutmine ja selle mõju

HS-koodi muudatuste selgitus

HS-koodid (Harmonized System code e. harmoneeritud süsteemi koodid) on kaupade klassifitseerimiseks kasutatavad koodid tolli- ja kaubandussüsteemides. EUDRI kohaldamisalasse kuuluvad tooted on määratletud konkreetsete HS-koodide kaudu, **mis on sätestatud määruse I lisas**. Kõigile asjaomastele saadustele ja toodetele on määratud HS-koodid.

HS-koodi muutmise mõju

Kui asjakohase toote HS-kood muutub töötlemise käigus (nt toorkakao → šokolaad, millel on uus HS-kood), võib see mõjutada seda, kas toodet käsitletakse EUDRI kohaldamisalasse kuuluvana või mitte.

- Tarneahela hilisema etapi ettevõtjad peavad kindlaks tegema, kas muutunud HS-kood kuulub endiselt määruse kohaldamisalasse.
- Kui toote HS-kood muutub seetõttu, et sellest on saanud kohaldamisalasse kuuluv toode, ei ole vaja uut HTD-d esitada, kui sisendid on juba HTD või lihtsustatud deklaratsiooniga hõlmatud.
- Dokumenteerige muudatused ja tagage jälgitavus ja viited ka siis, kui HS-koodid töötlemise käigus muutuvad.

Kohv – HS-koodi muudatused

EUDRI kohaldamisalasse kuuluvad saadused:

- **HS 0901:** Kohv, röstitud või röstimata, kohviubade kestad ja koored, lahustuv kohv
- **Kuna kohvi puhul kuulub kohaldamisalasse ainult üks HS-kood, ei ole HS-koodi muutumine üldjuhul asjakohane**
- Esimesed tarneahela hilisema etapi kohvitöötledjad peavad üksnes viitama olemasolevale HTD-le.

Kakao ja kakotooted – konkreetsed kohustused

EUDRI kohaldamisalasse kuuluvad saadused:

- **HS 1801-1806:** kakaoaad, kakaovõi, kakaopulber, šokolaad
- **Tarneahela hilisema etapi kakaotöötledjad ei pea esitama täielikku HTD-d, kui kakao sisendid on juba hõlmatud tarneahela varasemas etapis esitatud HTD või lihtsustatud deklaratsiooniga.**
- Esimesed tarneahela hilisema etapi kakaotöötledjad peavad üksnes viitama olemasolevale HTD-le.

Peamised järeldused

Ainult esimene ettevõtja toob toote ELi turule ja esitab HTD; tarneahela hilisemad osalejad tuginevad sellele deklaratsioonile.

Tarneahela hilisema etapi ettevõtjad ja kauplejad peavad dokumente säilitama (HTD viitenumbrid, tarnijate ja klientide andmed) ning kiiresti reageerima uuele riskiteabele.

HS-koodide muutumise korral tuleb toode hoolikalt klassifitseerida, et tagada nõuetele vastavus ka toote töötlemise käigus.

Kohvi ja kakao puhul tuleb teatavaid eripärasid arvesse võtta, kuid üldiselt kehtivad mõlemale samad jälgitavuse ja dokumentide säilitamise põhimõtted.

